

Angående anmälan av Per Ahlins avhandling, Folkrätten i svensk säkerhetspolitik

I en "anmälan" i SvJT 1993, s. 678 kan man ta del av Professor Ingrid Detters åsikter bl. a. om Per Ahlins avhandling "Folkrätten i svensk säkerhetspolitik". Det är oklart huruvida Ingrid Detter skrivit en recension av Ahlins avhandling, eller en litanja över folkrättens svaga ställning i Sverige eller ett inlägg i en politisk debatt om svenskt medlemskap i EU och NATO.

Det är inte ovanligt att folkrättsjurister har olika åsikter i samma fråga. Det beror delvis på att folkrätten i princip är ett *mellanstatligt* rättssystem, starkt anknutet till politiska realiteter. Ingrid Detters synpunkter om Per Ahlins avhandling står dock utanför de traditionella ramarna för meningsskiljaktigheter. De få delar av hennes "anmälan" som rör just Ahlins avhandling (huvuddelen är en uppgörelse med det officiella Sveriges "folkrättsliga hyckleri") tycks vara en produkt av slarvig läsning eller ren missuppfattning. Man finner en rad uppseendeväckande påståenden (exempelvis att Sverige har "tusentals fall" inför Europa domstolen för mänskliga rättigheter i Strasbourg).

Detters kanske häftigaste kritik mot Ahlin är att begreppet neutralitet är "genomgående missförstått" i hela avhandlingen. "Neutralitet förutsätter, för en av dess funktioner, att det föreligger ett krigstillstånd. Men att detta skulle kunna vara tillfyllest för en definition för den svenska neutralitetspolitiken är naturligtvis icke korrekt", skriver hon. Om man läser boken noggrant, så finner man på s. 60 den klassiska definitionen av begreppet neutralitet. Ahlin konstaterar bl. a. att neutralitet "förutsätter krig". Vari hans missförstånd ligger förklarar Detter inte. Ahlin klargör dessutom noga skillnaden mellan neutralitet och neutralitetspolitik. Vad han hävdar är att en trovärdig neutralitetspolitik bör föras med ledning av neutralitetsrätten. Han skriver "Men för att kunna få en neutralitetslinje accepterad i krig måste staten ifråga, redan i fredstid, föra en politik som möjliggör krigstida neutralitet" (s. 67). Det är svårt att förstå Detters kritik i detta avseende.

Enligt Detter är en annan svag punkt i avhandlingen att Ahlin citerar Sten Andersson, Sverker Åström, Pierre Schori och Olof Palme, som "knappast hör hemma, i vart fall icke som auktoriteter, i en folkrättslig avhandling". Hur menar Detter att Ahlin skulle kunna utröna folkrättens roll i *svensk* säkerhetspolitik och *svensk* statspraxis utan att citera vad statsministern, utrikesministern eller kabinettssekreteraren har sagt?

Ingrid Detter ställer sig kritisk mot Per Ahlins tolkning av Haagkonventionernas regler om vapenexport. Hon anser det vara ett "oriktigt och upprörande" påstående att privat export av vapen är tillåtet. Om det är nånting som är verkligen upprörande är det att även här Detter tycks gett sig på Ahlin utan att ha läst avhandlingen.

Detter skriver att Haagkonventionerna innebär "att icke någon stat får tillåta vapenexport". Per Ahlin har nyanserat detta. Han skriver "Neutralitetsrätten kräver inte att neutrala staten hindrar privat export eller

genomförelse av varor till gagn för de krigförande. Men om den inför restriktioner i handeln så måste dessa enligt artikel 9 i V:e och XIII:e Haagkonventionen vara likformiga. En stat som medger försäljningen endast till den ena parten torde numera komma att anklagas för neutralitetsbrott” (s. 62). Vad han säger är att privat export inte är otillåtet, men att statlig export är det. I artikel 6 i III:e Haagkonventionen finns ett uttryckligt förbud mot statlig vapenexport. Av konventionens artikel 7 framgår dock att privat export inte strider mot bestämmelserna. I SOU 1970:63 sägs uttryckligen ”den neutrala staten har ingen skyldighet att kontrollera eller förbjuda sina medborgares handel och sjöfart med och export av krigsmateriel till krigförande stater”.

”Det värsta”, enligt Detter, är att Ahlin inte ”ens inser att folkrätten är ett stabilt, universellt och bindande system.” Hon menar att detta inte kan ”manipuleras” för att tjäna en stats intressen. Detta kan man i och för sig ha olika uppfattningar om. Vad Ahlin har påvisat är att Sverige i vissa fall tolkat en regel strikt, i vissa fall flexibelt (s. 351). Ett studium av statspraxis visar dessutom tydligt att stater tolkar regler på olika sätt. Den amerikanska tolkningen av självförsvarsrätten jämfört med den svenska är ett belysande exempel.

Detter avfärdar hela avhandlingen som värdelös, men använder sig ändå av dess slutsatser beträffande Sveriges förhållande till säkerhetsrådet och vetorätten (under rubriken ”vårt folkrättsliga hyckleri”).

De ovannämnda exemplen vittnar om anmälares motsägelsefullhet och förvirring. Avhandlingen är ett betydelsefullt bidrag till den akademiska litteraturen inom sitt område. Redan dess ämnesval gör att man kan kräva att den blir föremål för en objektiv, ansvarsfull och seriös bedömning. Tyvärr kan man konstatera att Ingrid Detters ”anmälan” inte motsvarar dessa krav.

Ove Bring, Said Mahmoudi och Göran Melander